

ი-ხმოვანფუძიანი საზოგადო სახელები ქართულში

ი-ხმოვანფუძიანი საზოგადო სახელები ქართულში, როგორც ცნობილია, ცალკე ჯგუფად გამოყოფილი არ არის. სამეცნიერო ლიტერატურაში აღნიშნულია, რომ ასეთი სახელები საკუთრივ ქართული წარმოშობისა არაა: იმ შემთხვევაში კი, როდესაც სხვა ენიდან შემოდის სიტყვა, რომელშიც ი ფუძის ბოლო ხმოვანს წარმოადგენს, ქართულში ეს ხმოვანი, გასაგები მიზეზის გამო, სახელობითი ბრუნვის ნიშნად არის მიჩნეული. მაგალითებია: ბერძნული — მონასტერი, ოლარი, პარასკევი... არაბული — ყადი, მუშტარი... სპარსული — აბაზი, ზანგი... თურქული — ელჩი, გემი, ყუთი. იმ სიტყვების ნიმუშად, რომელთაც ფუძისეული ი შენარჩუნებული აქვთ, დასახელებულია: ჩაი, ჰაი, ტრამვაი¹. ამასთან, აღნუსხულია ფუძეუკვეცელთაგან მათი განსხვავებული, ფუძეუკვეცადებთან კი დამსგავსებული ფორმები (ნათ. და მოქმ.) ბრუნვებში².

მრავლადაა ქართულში ი-ხმოვანფუძიანი საკუთარი სახელებიც, რომლებშიც აგრეთვე ჩანს ტენდენცია ფუძისეული ი-ს მოკვეცისა. ამგვარი სახელების საგანგებოდ განხილვისას გაიბრკვა, რომ საკუთარ სახელებში ფუძისეული ი-ს დაკარგვა (ანტონ, ბასილ, გრიგოლ, შაკარ და სხვ.) ან გაჩენა (გივი, ვისი) გარკვეული ფონეტიკური თუ სტრუქტურული კანონზომიერებით არის შეპირობებული³.

ი-ხმოვანფუძიან საზოგადო სახელებს გაკვრივით რამდენჯერმე იხსენიებს პოვარდ არონსონი. ერთ-ერთ სტატიასში იგი აღნიშნავს,

¹ ა. შანიძე, ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები, I, თბ., 1973, გვ. 66—67.

² არნ. ჩიქობავა, ქართული ენის ზოგადი დახასიათება, ქველ, ტ. I, 1950, გვ. 639.

³ შ. შანიძე, ი-ხმოვანფუძიან ანთროპონიმთა ბრუნვის ისტორიისათვის ქართულში, კრებულში: თბილისის უნივერსიტეტი გეოგრაფიკული ინსტიტუტის, თბ., 1969, გვ. 131.

რომ ქართული სახელობითის ფორმა არ იძლევა საშუალებას გავარკვიოთ, ფუძისეულია თუ ბრუნვისეული სიტყვის ბოლოკიდური ი, გარდა ისეთი სიტყვებისა, სადაც ი-ს წინამავალი ბგერა ხმოვანია და შესაბამისად ი არ შეიძლება ბრუნვის ნიშანი იყოს (მსჯელობა ახალ ქართულს ესება): ჟოკეი, ჩაი, ტრამვაი. იმ შემთხვევაში კი, სადაც სიტყვის ბოლო ი-ს წინ თანხმოვანი მიუძღვის, ი-ს რაობა სახელობით ბრუნვაში არ ჩანს. შესაძარებლად მას დასახელებული აქვს. ერთი მხრივ, ტაქსი, ჩილი (გეოგრაფიული სახელწოდება, რომელიც ამჟამად ჩილე ფორმითაც გვხვდება). ყიური, იანკი, ვისკი, დენდი, ვალუზი, მეორე მხრივ კი — ლექსი, ხილი და სხვ.⁴ იგი აგრეთვე აღნიშნავს, რომ ი-ხმოვან ფუძიანი სახელები (ჩაი, ტრამვაი, ტაქსი) მცირერიცხოვან ნასესხობებს წარმოადგენს.

უცხო წარმოშობის საზოგადო სახელები, რომლებიც ისტორიულად ი-ხმოვანფუძიანია, საკმაოდ მრავლად გვხვდება საშუალ ქართულში. უმეტეს შემთხვევაში ასეთ ფუძეებში ბოლოკიდური ი, სახ. ბრუნვის ნიშნად გაგებული, სხვა ბრუნვებში იკვეცება (ამგვარად რეულ ნასესხობათაგან ზოგიერთი თანამედროვე ქართულშიც არის შემონახული, — როგორც სამწერლობო ენაში, ისე დიალექტებში). მაგალითებად შეიძლება დავასახელოთ: სოხასტერი, კრასოული, პიტაკი, პრეტორი⁵, კაწინი⁶ (ბერძნულიდან შემოსული). განსაკუთრებით ბევრია ასეთი სიტყვები ნასესხები აღმოსავლური (არაბული, სპარსული, თურქული) ენებიდან. მრავალი მათგანი დაფიქსირებულია ლექსიკონშია შეტანილი⁷. ასეთებია: ვალი (პროვინციის მმართველი), ქეთლი (წყლის ასადულებელი ქურჭელი; ეს სიტყვა დღეს დადასტურებულია ქართულურში, ქიზიყურში, თუშურში...⁸), თულუხნი (თურქ. თულუხით წყლის მზიდველი), ქეშიკნი (მეკარე, კარის მცველი) და სხვ.

⁴ Howard I. Aronson, *Formal Correlates to Function in the Georgian Declension*, Bedi Kartlisa, v. 35, Paris, 1977, გვ. 255.

⁵ Howard I. Aronson, *Georgian, A Reading Grammar*, Slavica, Columbus, Ohio, 1982, გვ. 121.

⁶ ა. შანიძე, ქართველთა მოსახტერო ბულგარეთში და მისი ტიპიკონი, თბ., 1971, იხ. ლექსიკონი.

⁷ ა. შანიძე, კაწინ სიტყვა გრიგოლ ბაქურიანის-მის ტიპიკონში, კრებული: ძველი საქართველოსა და კავკასიის ისტორიიდან, თბ., 1976, გვ. 140.

⁸ ქართულ-რუსული ლექსიკონი, ხელახლად შექმნილი დავით ჩუბინოვისაგან, სანქტ-პეტერბურგი, 1887.

⁹ ალ. დლონტი, ქართულ სიტყვა-თქმითა სიტყვის კონა, თბ., 1934.

6. ქართული სიტყვის კვლევების საკითხები

ბოლო ხანებში ქართულში შეიმჩნევა დიდი რაოდენობის ასპლტ ნასესხობანი, რომლებიც ძირითადად რუსულის მეშვეობით არის შემოსული, თუმცა წარმომოხებით სულ სხვადასხვა ენებიდან მიდის. მათი ერთი ნაწილი დღეს საკმაოდ ხშირად იხმარება: ბრენდი, ვისკი, კოვბოი, პუნალტი, რალი, რეგბი (ან რაგბი), ჟიური, სპაგეტი, ტატამი, ტორი (პოლიტიკური პარტიის წევრი ინგლისში), ჰობი, ჰოკეი და სხვ.; მრავალი კი (შედარებით იშვიათად ხმარებული) დადასტურებულია ლექსიკონებში¹⁰.

ამიტომ ი-სმოვანფუძიანი სახელების განხილვა მნიშვნელოვანია, როგორც ენის ისტორიის თვალსაზრისით, ისე მათი გრამატიკული ფორმისა და ხმარების ნორმათა განსასაზღვრავად თანამედროვე ხმარებაში. ამასთან, უნდა შევნიშნოთ, რომ ამჟამად ჩვენს მიზანს არ წარმოადგენს განსახილველ სიტყვათა წარმომავლობის კვლევა; ლექსიკონებში ხშირად მითითებულია პირველწარბო, თუმცა ისიც უნდა ითქვას, რომ ეს მითითებები უმეტესად სრული არ არის; ამიტომ ზუსტ წარმოდგენას ამა თუ იმ სიტყვის თავდაპირველი ფორმისა თუ მნიშვნელობის შესახებ არ იძლევა¹¹. სიტყვის წარმომავლობისა თუ მისი თავდაპირველი ფორმის გარკვევას, რა თქმა უნდა, მნიშვნელობა აქვს ქართულში მისი სწორად ხმარების დასადგენადაც. მაგალითად, რომელია სწორი: პარაკირი თუ ხარაკირი (იაპონური), ატორნი თუ ეთონი (ინგლისური) და სხვ. მაგრამ ჩვენთვის ამჟამად საინტერესო საკითხისათვის ამ გარემოებას მნიშვნელობა არა აქვს, რადგან ი ფუძისეულად ბრეზა ამ განსხვავებულ ფორმებშიც.

ქვემოთ განხილულია ი-სმოვანფუძიანი საზოგადო სახელები, რომლებიც სემანტიკურად საკმაოდ მრავალფეროვან ჯგუფებს ქმნიან¹². მათ შორის შეიძლება დავასახელოთ:

¹⁰ იხ. ქველ-ის რეატიველი, 1950—1964, აგრეთვე მ. ქაბაშვილის შედგენილი უცხო სიტყვათა ლექსიკონი, თბ., 1982, საიდანაც ამოღებულია ჩვენ მიერ დამოწმებული ნასალის ერთი ნაწილი.

¹¹ მაგ, კოლიბრი უსლ-ში განწარტებულია როგორც ესპანურიდან მომდინარე სიტყვა (colibri). ისტორიულად კი ეს სიტყვა ესპანურში შესულა ამერიკის ბორიგენა მოსახლეობის ერთ-ერთი ენიდან; ეს სახელი მქვია პატარა ფრინველს, რომელიც ცენტრალურ და სამხრეთ ამერიკაში ბინადრობს.

¹² არ ვგულისხმობთ შორისდებულებს (ბოი, ვაი), მიმართვის ფორმებს (დედი, ბიდი), ცხოველთა მოსახრობა (ბული-ბული, დი-დი, ტუნი-ტუნი და სხვა).

ადამიანთა აღმნიშვნელი სხვადასხვა ნიშნის მიხედვით (პროფესია, სოციალური მდგომარეობა, წარმომავლობა და სხვ.): ატორნეი (ინგლ. attorney — იურისტი, ვეკილი), აშქენაზი (ევროპელი ებრაელი), ბობი (ინგლ. hobby, საკუთარი სახელიდან — პოლიციელი), ბოი (ინგლ. boy „ბიჭი“, მსახური), დენდი (ინგლ. dandy — კაცი, რომელიც კარგად იცვამს), იანკი (ინგლ. yankee — ამერიკელი), კოვბოი (ინგლ. cowboy), კოკნი (cockney ლონდონის ისტ. უნდის მკვიდრი — მდაბიო), (ლაცარონი იტალ. lazzaroni მრავლ. ფორმით — მაწანწალა, უსახლკარო), ლედი (ინგლ. lady), მაკი (ფრანგ. maquis — პარტიზანთა სახელი მეორე მსოფლიო ომში), მაფიოზი (იტალ., მრავლ. ფორმით — მაფიის წევრი), მუფთი (არაბ. mufti (შაჰმადიანი სასულიერო პირი), მილედი (ინგლ. milady), ნუნცი (ლათინურიდან, რომის პაპის წარმომადგენელი), პანი (პოლონ. ქალბატონი), პატრიცო (нарицни, ლათინ. patricius), პიგმეი (ინგლ. pigmy, ფრანგ. pigmée, ბერძნულიდან — ერთ-ერთი აფრიკული ტომის წარმომადგენელი), პლებეი (плебей, ლათინ. plebeius), ჟიური (ინგლ. jury), რანი (ინგლ. rane, ინდური წარმომავლობისა), სამურაი (იაპონური), სიპაი ან სიფაპი (ინდოელი ჯარისკაცი), ტორი (ინგლ. tory, კონსერვატორთა პარტიის წევრი), ტრავესტი (ფრანგ. travesti „ტანისამოსგამოცვლილი“ — მამაკაცის როლის შემსრულებელი ქალი), ფინაჩი (სპარს.-თურქული — ხარაზი, მეფლანგ: ამავე წარმოებისაა მრავალი სიტყვა, რომელშიც თურქული მწარმოებელი -ჩი ან -ჯი გამოიყოფა: თულუხჩი, თოიჩი, თოფჩი, ქეშიკჩი და სხვ.), ყული (coolie, ინდურ-ინგლ.), ამბალი, შავი მუშა), ჩიჩისხეი (იტალ. cisbeo, ძველად — გათხოვილი ქალის მუდმივი თანამგზავრი, დღეს — შეგზური), სორუნეი (პოლონ.-რუსული хорунжий ოფიცრის ჩინი), ჯენტრი (ინგლ. gentry ღარიბ მემამულეთა ფენა), ჰაჯი (არაბ. მექაში სალოცავად ნამყოფი კაცის ტიტული) და სხვ.

ცხოველებისა და ფრინველთა სახელები: აგუტი (მღრღნელი ცხოველი სამხრეთ ამერიკაში), გრიზლი (ინგლ. grizzly ამერიკული დათვი), კივი (ფრინველია ავსტრალიაში), კოლი (ინგლ. collie შოტლანდიური ნაგაზი), კოლიბრი (ფრინველი), ლორი (ლემური სამხრეთ აზიიდან; თუთიყუშის ჯიში), მეპარი (არაბ. აქლემის ჯიში), ოკაპი (ჩლიქოსანი ცხოველი აფრიკაში), პონი (ინგლ. pony პატარა ცხენი), პული (უნგრ. puli ცხენის ძაღლი), პუმი (უნგრ. pumi ძაღლის ჯიში) და სხვ.

სპორტთან დაკავშირებული ლექსიკური ერთეულები: ბატერ-ფლაი (ინგლ. butterfly; ცურვის სახეობაა), ბობსლეი (ინგლ. bobsleigh სპორტული ციგა; ამ ციგით სრიალი), პენალტი (ინგლ. penalty დანაშაულის საზღაური), ჯოკეი (ინგლ. jockey), რალი (ინგლ. rally შეჯიბრება ავტორბოლაში), რეგბი ან რაგბი (ინგლ. rugby ფეხბურთის სახეობა), რეფერი (ინგლ. referee მსაჯი), ტიფოზი (იტალ. tifosi „ტიფიანები“ — ფეხბურთის გულშემატკივრები), ტროფეი (ფრანგ. trophée, ინგლ. trophy — ნადავლი) და სხვ.

ნივთების სახელები: ბაგი (ინგლ. buggy — პატარა ეტლი; სპორტული ავტომობილი), ბიკინი (ინგლ. bikini), გეოგრაფ. სახელიდან — საბანაო ტანსაცმელი), ბუი (ინგლ. buoy, ჰოლანდ. boei სასიგნალო ტივტივა წყალზე), დინგი (ბენგალურ-ინგლ. dinghy პატარა ნავი), დისპლეი (ინგლ. display გამოჩინება — კომპიუტერის ეკრანი), ვერკბლაი (გერმ. Werkblei — ქიმიური შენაერთი), კეპი (ფრანგ. képi ქუდის სახეობა), ობი (იაპონური კომონოს სარტყელი), ორგანდი (ფრანგ. organdie ქსოვილის სახელია), ჟალუზი (ფრანგ. jalousie მზის საჩრდილობელი დარაბა), საბჟეი (ინგლ. subway მეტროპოლიტენის სახელია), სარი (ინდურ-ინგლ. sari — ქალის ტანსაცმელი), სემი (ქაღალდის ტიხარი იაპონურ სახლებში), ტატამი (იაპონური საჭიდაო ხალიჩა), ტიპი (ინგლ. teepee ამერიკელ ინდიელთა ერთ-ერთი ენიდან — ვიგვამი, კონუსისებრი კარავი), ტროლეი (ინგლ. trolley გორგოლაჭებიანი ტარი, შდრ.: ტროლეიბუსი), ფაი (ფრანგ. faille ქსოვილის სახელია), შასი (ფრანგ. chassis თვითმფრინავის ბორბლები), ჰობოი (გერმ. Oboe, Hoboe ძვ. ფრანგულ-ლიდან — მუსიკალური ინსტრუმენტი) და სხვ.

სასმელ-საჭმელთან დაკავშირებული სიტყვები: ასორტი (ფრანგ. assorti სხვადასხვა ნაზავის სახელად), ბრენდი (ინგლ. brandy), დაიკირი (ინგლ. daiquiri კოქტეილია: შერქმულია გეოგრაფიული პუნქტის მიხედვით), ვისკი (ინგლ. whisky), ვიში (ფრანგ. vichy მინერალური წყალი; ადგილის სახელიდან), მარტინი (კოქტეილი; ფირმის მფლობელის გვარია), სალამი (იტალიურიდან: salami ძეხვის სახეობა), სპაგეტი (იტალ. spaghetti მრავლ. წვრილი თოკი — მაკარონის სახეობაა), ტოკაი (უნგრ. გეოგრაფიული სახელიდან — ღვინის სახელია), ფრი (ფრანგ. fri — შემწვარი), შაბლი (ფრანგული ღვინო, სახელი

წოდის ადგილის სახელწოდებიდან — Chablis), პასი (საჭმლის ასაღები ჩხირები იაპონიაში) და სხვ.

ფულის ერთეულთა სახელები: ავღანი (ავღანეთში), აშრაფი (ძველებური ოქროს მონეტა სპარსეთში), ზლოტი (პოლონეთში), ლეი (რუმინეთში), პენი (ინგლ. penny), სედი (განაში, აფრიკაში) და სხვ.

პოლიტიკური და იურიდიული ტერმინები: ალიბი (ინგლ. alibi ლათინურიდან), ლობი (ინგლ. lobby პოლიტიკოსებზე გაყვლების მქონე წრე), პაბლისიტი (ინგლ. publicity სააშკარაოდ გამოტანა) და სხვ.

სხვა მაგალითებია: აპრიორი (ლათინ. a priori იმთავითვე, წინასწარ), კაბუკი (იაპონური თეატრი), კიური (რადიოაქტივობის ერთეული; ტერმინი შექმნილია გვარის მახვედვით), პაპატაჩი (იტალ. pappalaci ავადმყოფობა), საბანტუი (თათართა და ბაშკირთა დღესასწაული), სირტაკი (ბერძნული ცეკვა), სიტი (ლენდონის უბანი, გადატანით — ბიზნესის ცენტრი), შიმი (ინგლ. shimmy, 20-იან წლებში გავრცელებული ცეკვა), ცუნამი (მაღალი ტალღა წყნარ ოკეანეში), პარაკირი ან სარაკირი (თვითმკვლელობა ვარკვეული წესით იაპონიაში) და სხვ.

ჩამონათვალიდან ჩანს, რომ ი-ხმოვანფუძიან საზოგადო სასულთა რაოდენობა ქართულში დღეს საკმაოდ დიდია. მართალია, ბევრი მათგანი ხშირი ხმარების სიტყვა არ არის (ზოგიერთი კი სპეციალური ტერმინია). მაგრამ მათი განხილვა ლინგვისტური და პრაქტიკული თვალსაზრისითაც არ არის მნიშვნელობას მოკლებული.

ზემოჩამოთვლილ სიტყვათაგან ზოგი გვიან არის შემოსული. მაგალითად, ქველ ში არ არის სიტყვები: ბოი, ბრენდი, კოვბოი, რალი, რანი, ტატამი, ცუნამი, ჰობი, თუმცა ისიც უნდა ითქვას, რომ იმ წყაროების მიხედვით, რომელთა მასალები გამოყენებულია ამ ლექსიკონში, ეს არც იყო მოსალოდნელი. ახლად ნასესხები სიტყვების უმეტესობა, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ქართულში რუსული ენის მეშვეობით არის შემოსული. რუსულის გაყვენა ზოგჯერ ჩანს ერთი და იმავე სიტყვის სხვადასხვა ფორმაში; ქველ-ის რვა-ტომეულში ძირითად ერთეულებად ნაჩვენები იუბილეს, ლიცეუმისა და მავზოლუუმის გვერდით გვხვდება — მათზე მითითებით — იუბილეი (შდრ. юбилей), ლიცეი (შდრ. лицей) და მავზოლეი (შდრ. мавзолей). მოგვიანებით გამოცემულ ერთტომეულსა და უცხო სიტყვათა ლექსიკონში (უსლ) კი არის მხოლოდ იუბილეი,

მავზოლეუმი და ლიცეუმი (უსლ-ში ლიცეუმი და ლიცეო).
ნუნცი მხოლოდ ამ სახით არის ქველ-ში, ხოლო უსლ-ში არის
ნუნციუსი და **ნუნცი**. რუსულის გავლენა ჩანს გინეა სიტყვის
 გადმოცემაშიც (უსლ): ინგლისური guinea (ფულის ერთეული
 — 21 შილინგი) გამოითქმის ასე: გინი. ქართული იმეორებს
 რუსულ ფორმას. ზოგიერთ შემთხვევაში, როდესაც სიტყვა შემოს-
 ვლისაანაგვე არაარუსული (ლათინური ან ბერძნული) ფორმით იყო
 ხმარებული, ქართულში დამკვიდრდა რუსულისაგან განსხვავებული
 ფორმა: **მუზეუმი** (შდრ. музей), **სანატორიუმი** (შდრ. санаторий).
 ასეთივეა ზოგიერთი ქიმიური ნივთიერებისა და შენაერთის სახელი:
კალციუმი (შდრ. кальций), **ნატრიუმი** (შდრ. натрий) და სხვ.
 მაგრამ უკანასკნელ სახებში ზეპირი გზით გავრცელდა **მორფი**,
 უსლ კი უსათებეს სხვა ფორმებსაც: **მორფი**, **მორფიუმი** (არ არის
 ძირითად სალექსიკონო ერთეულად მიჩნეული), **მორფინი**. ქართუ-
 ლისათვის, რა თქმა უნდა, არა აქვს მნიშვნელობა, თუ რა ფუნქციისაა
 ი იმ ენაში, საიდანაც სიტყვა არის შემოსული: ფუძისუღია იგს
 (ვისვი) თუ მწარმოებელი (თულუხნი). ცოცხალ სამეცნიერო
 ენაში (ძველდაც და ახლაც) ერთი და იგივე ტენდენცია მოქმედებს:
 სადაც კი შესაძლებელია, უცხო სიტყვის ფუძისუღი ი აღიქმება
 ბრუნვის ნიშნად. ამიტომ მორფოლოგიურად გათანაბრებულია ისე-
 თი სიტყვები, როგორცაა **ობ-ი** — სოკო და **ობი** — იაპონური ქა-
 მარი, **დინვ-ი** — ღორის ცხვირი და **დინვი** — პატარა ნავი,
ლორ-ი — დამარილებული ხორცი და **ლორი** — აფრიკული მაიმუნი,
სარ-ი — ჭიგო და **სარი** — ინდოელი ქალის სახოსი, **ტორ-ი** —
 ცხოველის თათი და **ტორი** — პოლიტიკური პარტიის წევრი ინგ-
 ლისში. ამიტომია, რომ დღეს ხშირად ისმის ასეთი ფორმები: **ტაქს-**
მა არ გამოიარა. „დედოფალი ამზადებს პონს“ (ითქვა ტელეგრა-
 დაცემაში, სადაც ნაჩვენები იყო ინგლისის დედოფალი შვილი-
 შვილებთან ერთად ცხენებით სეირნობის დროს). „ჩემს პობს წარ-
 მოადგენს ხეზე კვეთა“ (ესვე ტელეგრადაცემაშია გავონილი). „ტა-
 ტაშუ ჭიდაობა გაიმართა“. იგივე ტენდენცია ჩანს ი-ხმოვანფუ-
 ძიანი საკუთარი სახელების ხმარებისას: „მაკიაველმა იქვა“,
 „პაგანინმა ვიოლინოზე დაუკრა“, „მარჩელო მასტროიანს ბევრი
 როლი შეუსრულებია“, „რაფსანჯანს აეროდრომზე დახვდნენ“.
 გეოგრაფიულ სახელებში: „დეღში (ან: ჰელსინკში) ჩავიდა“,
 „შაიამში შეჯობრება დამთავრდა“.

უნდა შეინიშნოს, რომ ერთიანობა ი-ხმოვანფუძიანი სახელების
 კვალიფიკაციისას არც სამეცნიერო ლიტერატურაშია; მაგალითად:

პობი). მაშინაც, როდესაც ფუძის ბოლოკიდური ი-ს წინამავალი ბგერა თანხმოვანია, მისი კვეცა მრავლობითის -ებ ფორმანტის დართვისას ქართულ ენაში კარგად ცნობილი მოვლენის — ერთხმოვნობისაკენ მიწრაფების შესაბამისად სდება¹⁵. ეს ვითარება ვლინდება სხვადასხვა დაბოლოების მქონე ი-ხმოვანფუძიან სასულეებში, ამიტომ მრავლობითის კანონზომიერი ფორმებია: პონები, ტატამები, მაფიონები, პენალტები (და არა: პონიები, ტატამიები, მაფიონიები, პენალტიები).

უნდა ითქვას, რომ დანიშნულების სა—ო და სა—ე სახელთა წარმოებისას ზოგ შემთხვევაში შესაძლებელია ფუძისეული ი-ს შენარჩუნება: საჩაიე, საპაიო შესატანი, სატრამაიო ხაზი¹⁶.

საბოლოოდ, ი-ხმოვანფუძიან საზოგადო სასულთა ბრუნების პარადიგმი ამგვარად წარმოგვიდგება: ისინი ფუძეუკვეცლებად უნდა მივიჩნიოთ მხოლ. რიცხვში (მიუხედავად იმისა, რომ ცოცხალ მკყველეებში ჩანს ტენდენცია ჩათი თანხმოვანფუძიანად ქვეცისა), ხოლო მრავლობით რიცხვში ამგვარი სახელები უფუძეუკვეცადია. მაშასადამე, ისინი იმგვარად იბრუნება, როგორც ა-ხმოვანფუძიან სახელები იმ შემთხვევაში, როდესაც ეს ხმოვანი მაწარმოებელია: დედოფალა, ნიბლია¹⁷ (ნათ. დედოფალას კაბა, ნიბლიას ბუდე; მრავლ. დედოფალები, ნიბლიები). ეს დასკვნა შეესაბამება „ნორმებში“ გატარებულ წესს, რომლის მიხედვითაც ი-ბოლოსხმოვანი საზოგადო სახელები (ჭაი, ტრამაი) და უცხოური გვარები მხოლ. რიცხვში ინარჩუნებს ფუძისეულ ი-ს, მრავლობითში კი (თუ მისი წარმოება შესაძლებელია) ი შთიკვეცება: კარიბალები, ტოლსტოები. ი ჩამოშორდება წარმოების შემთხვევებშიც: კარიბალებულ-ი. სხვა ვითარებაა გეოგრაფიული სახელების ლოკალურ ბრუნვებში ფუძისეული ი უნდა დარჩეს; დელიში ჩავიდა; სიდი მისისიპი¹⁸.

¹⁵ შ. ძიძიგური, ხმოვანთა კომპლექსების ფონეტიკურ პროცესთა საფუძველი ქართულ ენობეზა და ჩანერში, უკე. I, 1946, გვ. 29—33. ნ. აგრეთვე თ. უფერგაიძე, ქართული ენის ფონემატური სტრუქტურა, თბ., 1976, გვ. 26 და შიგ.

¹⁶ ცვლილება განიცადა ტომობრივი საჩელის უდი-ს მრავლობითისა და წარმოშობის ფორმებში: უდ-ებ-ი შეეცვალა უდი-ებ-ით, ხოლო უდი-ურ-ი უდი-ურ-ი. ფუძისეული ი ხმოვნის შენარჩუნება ამჟამად ნორმატიულადაა მიჩნეული; ეს მაგალითი ნიშნავდა დოც. შუქია აგრიდონიძემ, რისთვისაც მადლობას მოგახსენებ.

¹⁷ ა. შანიძე, ქართული ენის გრამატიკის საფუძველები, გვ. 68.

¹⁸ თანხედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმები, I, 1970, გვ. 77.